

Hans Hedberg

Minnesutställning på Örnsköldsviks museum & konsthall

En målning från det snöiga fabriksområdet i Köpmanholmen 1945 utgör bakgrund till minnesutställningen med Hans Hedbergs verk på Örnsköldsviks museum. Den vintriga bilden visar industrimiljön och hamnen under dess livskraftiga tid. Den kan också ses som sammanfattning av Hedbergs kulturella och ekonomiska kapital. Hedbergs uppväxtmiljö var Köpmanholmens herrgård. Fadern Theodor Hedberg ägde industrierna genom Forss AB. I den biografi av konstvetaren Per Grimell, som ges ut i samband med utställningen, beskrivs Hedberg som ett herrgårdsbarn från en miljö, som hade prinsar och kronprinsparet som besökande gäster och vänner. Föräldraparet Hedberg, Ingeborg och Theodor, var omtalade för att de kombinerade sitt umgänge med den samtida kulturella och politiska eliten med en vilja att sprida kultur och social omsorg till det omgivande brukssamhället. Som ett utslag av Ingeborg Hedbergs iver att arrangera kulturella evenemang kom jag själv som femåring på fyrtioalet att se mitt livs första teaterföreställning – i Köpmanholmen.

Hans Hedberg hade alltså ett anseende arv med sig i livet. Men, för att anknyta till Pierre Bourdieus kultursociologiska termer, byggde han genom sitt konstnärskap också upp ett symboliskt kapital, en tillgång han bokstavligen skapade med egna händer. Det är delar av detta värde vi får se på Örnsköldsviks museum fram till i september.

I utställningen blir vi bekanta med Hedbergs måleri, som ägs av privatpersoner och av Örnsköldsviks kommun och därför räddats undan den utrensning, som konstnären själv sägs ha gjort när han fann sitt nya konstnärliga uttrycksmedel i keramiken. Jag dras till Hedbergs målningar så snart jag kommit innanför museets dörr. Här finns en hel del att upptäcka, som kommit i skymundan för den anslående keramiken. Vi får se målningar från norrländsk natur innan Hedberg bytte Bottenhavets kust mot Medelhavets. Ett motiv från Nordingrå från 1943 bredvid franska *Berglandskap* och *Kustlandskap*.

Det var på Capri Hedberg mötte keramiken. Efter 1947 arbetade han med detta material, som också innebar att han handskades med levande eld i gasugn och med glasyrer, som i hans fall är lika betydelsefulla som den keramiska formen. Han skapar målerisk, skulptural keramik. Det är lätt att ta Hedbergs keramik för given, något som alltid funnits där. Men det är ingen självklarhet att han så väl lyckades erövra detta nya verksamhetsfält. Han blev rådgivare till både Picasso och Chagall när de sökte nya vägar och uttryckssätt. I det utställda måleriet kan vi följa hur Hedberg bemödar sig efter studierna hos Otte Sköld, Isaac Grünewald och vid Den kungliga akademien i Köpenhamn. Men de keramiska objekten visar inga tecken på nybörjarens möda. Plötsligt står de bara där, fulländade i form och keramisk yta. Han började med att skapa äggformer, inspirerad av farfaderns samling av äkta fågelägg. Från 50-tal till 90-talets mitt följde äpplet, pumpan, körsbären och de gigantiska hjortronen, skålar och fat med avlägsen anknytning till bruksvaror. De tycks gjorda bara för att beundras och inspirera, kanske också för att visa vad som är möjligt att åstadkomma med det låga materialet lera.

Hans Hedbergs keramik skänker alltid prestige åt den omgivning där de hamnar. I utställningen får vi se hur en keramisk sjöstjärna förflyttas från ett köpcentrum i södra Sverige till Paradisbadet i Örnsköldsvik. I förhållande till de keramiska tingens höga

status är utställningen på Örnsköldsviks museum närmast anspråkslös. Staden är med rätta stolt över den före detta kommuninnevånaren Hedberg. Men det är osäkert huruvida Hans Hedberg är den världskändis man gärna vill göra honom till. Han föddes i Köpmanholmen en natt i maj 1917 – med en förutbestämd position i den kulturella och ekonomiska eliten, som han bibehöll även i sitt konstnärskap. Men det är naturligtvis trevligt att tänka sig att han spelar i samma division som övriga kända och talangfulla män med anknytning till Örnsköldsvik och Köpmanholmen. Peter Forsberg, Henrik och Daniel Sedin, Markus och Totta Näslund.

Text och foto: Margareta Klingberg

Volym 2017-07-08